

ΕΝΤΑΛΩΝΩ

Παρά τῷ Γλυκᾷ (σ. 135) ἀναγινώσκεται ὁ στίχος:

ὡς ἐννοιασμένον περπατεῖς καὶ ὡσὸν ἐνταλωμένον.

Τὸ ῥῆμα ἐνταλώνω σφύζεται καὶ σήμερον πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος, ἥτοι ἐν Κρήτῃ, Χίῳ, Θράκῃ καὶ ἀλλαχοῦ. Οὕτω γράφει ὁ μακαρίτης φίλος μου Σταμάτιος Ψάλτης, Θρακικῶν σελ. 92 δαλώνω = ζαλίζω, ἀναγράφει δὲ καὶ ὁ Σομαβέρα καὶ τὸ ῥῆμα ἀνταλώνω ἐρμηνεύων *albagliare albarbagliare* καὶ τὸ ὄνομα ἐντάλωσις *albaglio albarbaglio* καὶ τὸ οὐδ. ἐντάλωμα *albagliamento albarbagliamento*, γράφει δὲ καὶ ὁ Δουκάγκιος ἐνταλώ-
νειν *albucinari, obumbrare* καὶ ἐντάλωσις *obumbratio* καὶ ὁ Κοραῆς (ἸΑτ. Α' 164 καὶ Β' 124), ὅπου καὶ παράγει ἐκ τοῦ παρ' Ἡσυχίου τάλως· ὁ ἥλιος (ἐκ διορθώσεως ἀντιταλώς), ἐν Ἀρτάκῃ δὲ καὶ Πανόρμῳ ἐλέγετο μέχρι πρὸ 3 εἰτῶν τὸ ὄνομα τοῦ πάθους νταλωμάρα = ζάλη.

Ἡ συνήθης σημασία σήμερον ἐν Κρήτῃ εἶναι ἡ τοῦ θαμβοῦν, θαμβοῦσθαι, ἐπὶ τοῦ ἡλίου, ἀλλ' ἡ ἀρχαιότερα, ἡ τοῦ Γλυκᾷ, φαίνεται ἡ τοῦ ζαλίζεσθαι, σκοτοδινιᾶν, ἐξ ἧς προέκυπεν ἡ νεωτέρα· πρβλ. φράσεις, οἷον ἐνταλώθηκα ἀπὸ τὴν ἐμορφιάντης = ἐξαλίστηκα (Κρήτῃ), ἥτοι ἐκτυπήθηκα, ἐθαμβώθηκα.

Τὸ ῥῆμα τοῦτο ἀπαντῶν ἤδη παρὰ τῷ Γλυκᾷ φαίνεται ἑλληνικόν, ἀλλ' ἡ παραγωγή αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ μυθικοῦ τάλως δέν μοι φαίνεται πιθανή, διότι τίς δύναται νὰ πιστεῦσῃ, ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο ἐγινώσκετο, ὅτε ἐπλάσθη τὸ ἐνταλώνω; Ἐνεκα τούτου εἰκάζω ὅτι, ὑποτιθεμένου ὅτι ἡ πρώτη σημασία τοῦ ῥήματος ἦτο ἡ τοῦ πλήττειν, ὅθεν ἡ τοῦ ζαλίζεσθαι καθόλου καὶ ἡ τοῦ θαμβοῦν, θαμβοῦσθαι, τὸ ῥῆμα τοῦτο δύναται ν' ἀναχθῆ εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀλοάω καὶ μετὰ τῆς ἀντι σύνθετον *ἀντ-αλοάω, ἀνταλοήσω, ἀντηλόησα, ἀντηλοημένος. Τὰ φωνήεντα οἷα ἠδύναντο νὰ συνέλθουν εἰς τὸ ω εἶτε τὸ πάλαι εἶτε κατὰ τοὺς μετγ. χρόνους (πρβλ. ἐπαλωστῆς Ξενοφ. Οἰκονομ. 18,5 ἐκ τοῦ ἀλοάω = ἀλωνίζω), ἰδίᾳ ἐν τῇ παθητικῇ μετοχῇ ἀνταλοημένος - ἀνταλωμένος, ὅθεν ἀντάλωσα ἀνταλώνω κατὰ τὸ ἄπωσα - ἀπώνω, ἔδωσα - δώνω κττ. (πρβλ. Einleitung 312 κέξ. καὶ MNE Α' 181 καὶ 262).

Ὅτι τὸ ὑποτιθέμενον σύνθετον ἀντ-αλοῶ δέν ἀπαντᾷ ἐν τοῖς συγγραμμάσι τῶν ἀρχαίων, δέν εἶναι λόγος ν' ἀρνηθῶμεν αὐτό· πρβλ. τὰ λεχθέντα ἐν MNE Α' 133-4 περὶ τοῦ ἀπαντιέχω, διανταλλάσσω, ἀποδιαφωτίζω κλπ.

Γ. Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ